

ІСТОРІЯ ФОЛЬКЛОРИСТИКИ

УДК 82.09В.Доманицький:398(=16)-051"17/18"З.Доленга-Ходаковський

Всеслов'янський фольклорист **Зоріан Доленга-Ходаковський** **у дослідженні** **Василя Доманицького**

Лідія КОЗАР

Кандидат філологічних наук,
старший науковий співробітник відділу фольклористики
Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології
імені М. Т. Рильського НАН України
01001, Київ, вул. Грушевського, 4
e-mail: kozarli@ukr.net

Статтю присвячено дослідженню наукової спадщини українського фольклориста Василя Доманицького, зокрема аналізу його праці "Піонер української етнографії (Зоріан Доленга-Ходаковський)" (1905). Авторка зазначає, що учений перед її написанням ґрунтовно опрацював рукописні збірки З. Доленга-Ходаковського та з'ясував, що головним імпульсом до "студіювання проявів народнього духу" для Адама Чарноцького (справжнє ім'я фольклориста) було "окруження простого люду і близькість до нього". В. Доманицький детально описав географію подорожей З. Доленга-Ходаковського, а також проаналізував його теоретичні праці, поділивши наукову діяльність ученого на два періоди: етнографічний та археологічний. У висновках зазначено, що студія В. Доманицького про З. Доленга-Ходаковського засвідчує його наукову компетентність, обізнаність із матеріалами архівів, текстологічну ерудицію у коментуванні фольклорних записів.

Ключові слова: пісня, збірник, рукопис, фольклор, етнографія, збирання, ерудиція.

У 1905 р. В. Доманицький опублікував три цінні для української науки праці: "Баллада о Бондареве и пане Каневском (Новые варианты и литература песни)" [5], "Песни о Нечае (Новые варианты и литература песни)" [7], "Піонер української етнографії (Зоріан Доленга-Ходаковський)" [8]. Не випадково сучасний дослідник В. Поліщук відзначав, що 1905 рік був для В. Доманицького роком фольклористики [12, с. 11]. Він також указав на такі важливі риси наукових праць В. Доманицького, як енциклопедичність, глибока компетентність, науковий об'єктивізм, переконлива наукова аргументованість, національна спрямованість [12, с. 11–12]. В. Поліщук відзначив "відстоювання Доманицьким першості З. Доленга-Ходаковського в українській фольклористиці", науковий "документалізм" студії В. Доманицького "Піонер української етнографії (Зоріан Доленга-Ходаковський)" [12, с. 11–12, 15–16]. Ф. Колесса назвав цю студію "цінним причинком до історії української етнографії", наголосивши на тому, що "стаття ... дуже сумлінно виготовлена й дуже корисна" [10, с. 280–281]. В. Івашків у статті "Василь Доманицький на сторінках "Записок Наукового товариства імені Шевченка", докладно проаналізувавши працю В. Доманицького "Піонер української етнографії (Зоріан Доленга-Ходаковський)", справедливо відзначив, що саме завдяки В. Доманицькому ми сьогодні маємо більш-менш повну інформацію про Зоріана Доленга-Ходаковського як визначного фольклориста початку ХІХ ст. [9, с. 46].

Ще до написання дослідження В. Доманицький ґрунтовно опрацював рукописні збірки З. Доленги-Ходаковського, що збереглися в архіві редактора "Киевской старины" В. Науменка, про що свідчить його публікація "Историко-этнографические мелочи из материалов З. Доленги-Ходаковского" [6], в якій він відзначив цінність пісенного багатства збирача: "В этих двух сборниках заключается 1631 песня, записанная собственноручно Ходаковским, причём на долю польских песен приходится 199 №№, белорусских 128, великорусских 49, чешских 1; остальные 1354 №№ – песен украинских (из губерний: Волынской, Подольской, Киевской, Полтавской, Червонной Руси и Галичины)" [2, с. 265]. Маючи надію, що цей дорогоцінний матеріал для історії української етнографії (оскільки хронологічно передувє першому досвіду збирання українських пісень князя Цертелєва 1819 р. – приблизно 1813–1817 рр.) буде опублікований на сторінках "Киевской старины", В. Доманицький подає так звані "мелкие заметки Ходаковского", які могли б загубитися під час видання пісень, – етнографічні замітки про святкування Навського Великодня в околицях Володимира-Волинського, поминання померлих у Провідний понеділок та у Дмитрову суботу, про ворожіння дівчат на "багатий вечір" перед Новим Роком тощо. Проте записи пісень З. Доленги-Ходаковського опубліковано лише частково у виданнях М. Максимовича (1834), В. Антоновича і М. Драгоманова ("Исторические песни..."), "Матеріалах до української етнології" (1900), "Вестнике Европы" (1829). Тільки через багато років у серії "Український фольклор" було опубліковано найповніше зібрання українських народних пісень З. Доленги-Ходаковського – "Українські народні пісні в записах Зоріана Доленги-Ходаковського (з Галичини, Волині, Поділля, Придніпрянщини і Полісся)" [14]. Назву вступної статті автори О. Дей та Л. Малаш назвали майже за В. Доманицьким – "Піонер слов'янської фольклористики та його українські записи". З цього приводу В. Мищик писав, що О. Дей працює В. Доманицького "не тільки використовує ... для своєї статті, а й навіть безсоромно перебирає заголовки..." [11, с. 163].

У статті О. Дей та Л. Малаш "Піонер слов'янської фольклористики та його українські записи" [4, с. 19–60] ім'я В. Доманицького згадано декілька разів. Зокрема, у примітках зазначено, що В. Доманицький повідомив, що цілий примірник (№ 1 – 1017) З. Доленги-Ходаковського мав назву "Spiewy slowianskie ped stzzechu wiejska zebrane" [4, с. 38]. Також відзначено, що після смерті В. Науменка В. Доманицький отримав "для публікації збірку пісень Ходаковського" [4, с. 51], але, читаємо далі, на жаль, В. Доманицькому "не вдалося здійснити це видання". В іншій статті О. Дей "Записи українських пісень З. Доленги-Ходаковського" [3, с. 23–39] двічі згадано ім'я В. Доманицького. У першому разі відзначено, що "поодинокі пісні із збірки Ходаковського або вказівки на них з'явилися і в інших виданнях та працях (В. Доманицького тощо)" [3, с. 26]. У другому випадку вказано, що "детально маршрути Ходаковського на українських землях розглянув В. Доманицький у статті "Піонер української етнографії (Зоріан Доленга-Ходаковський)" [8, с. 28]. Проте наукової оцінки праці В. Доманицького, на жаль, досі не зроблено. На це вказував і автор статті "Постать Василя Доманицького в історії української фольклористики" М. Дмитренко [1, с. 123]. Можливо, тому, що В. Доманицький у своєму дослідженні про З. Доленгу-Ходаковського виходив із певної культурної та національно-громадської ідеології, яку за радянських часів не завжди прихильно вітали, коли її творці ходили в рангах "націоналістів", "германофілів", "реакціонерів", "расистів" тощо. В. Доманицький репрезентував З. Доленгу-Ходаковського як першого збирача українських народних пісень у 1803–1817 рр. і жалкував, що "тільки нещаслива доля літературного скарбу Ходаковського... позбавила його почесного місця першого українського етнографа, який скількикото матеріялів безперечно перевисував усіх українських етнографів (з виїмком О. Бодяньського, який мав збірку коло 8000 пісень) аж до експедиції П. Чубинського в 70-их рр. минулого століття, зібравши більш

2000 українських, польських, російських та білоруських пісень” [8, с. 2]. “Узявши на увагу, що се було зроблено в часі, коли ні в російській, ні польській, ні українській літературі не було ще в сім напрямі майже нічого розпочато <...>, можемо зрозуміти, який величезний вплив могла б була зробити збірка пісень Ходаковського, зложена на кілька років раніш видання книжки Цертелєва і може в 200 раз більша від неї своїм змістом!” – наголошує дослідник. Узагалі, В. Доманицький вважав, що “етнографічні досліди виказали велику оригінальність української народности, дали змогу зрозуміти правдивіше її минувшину, жите, народній характер, і обслідування їх стало справою не місцевого лишень патріотизму, але питаннем науковим, питаннем цілого національного самопізнання” [8, с. 1].

Із розвитком національної фольклористики В. Доманицький пов’язує відродження української літератури, яка “під впливом етнографічних здобутків почала ставати на міцний ґрунт” [8, с. 1]. Намагаючись детально дослідити “історію перших етнографічних наших записів, роблених з науковою метою”, В. Доманицький ставить за мету переглянути головні моменти життя першого українського етнографа З. Доленги-Ходаковського, “спиняючись переважно на тому, що має безпосередні відносини до нашої етнографії, з осібна на рукописах пісень, а також на невикористаних в літературі біографічних подробицях” [8, с. 3].

У першому розділі, який складає більшу частину роботи, В. Доманицький докладно розглядає місце фольклору й фольклористики в складному житті З. Доленги-Ходаковського (1784–1825), справжнє прізвище якого було Адам Чарноцький. При цьому він спирається на рукописні джерела, зокрема листи московського археолога Євгенія (Болховітінова) до В. Анастасієвича [13], про які не знали біографи Ходаковського – О. Пипін та Ф. Равіга-Гавронський. У праці використано 37 джерел, в яких висвітлено діяльність З. Доленги-Ходаковського, зокрема, дослідження О. Пипіна, Ф. Равіги-Гавронського, публікації у періодичних виданнях “Вестник Европы”, “Pamiętnik Warszawski”, “Pamiętnik Lwowski”, “Pamiętnik naukowy”, “Журнал Министерства народного просвещения”, “Сын отечества”, “Москвитянин”, “Teka wileńska”, “Русский архив”, “Киевская старина” тощо. Оскільки З. Доленга-Ходаковський жив під вигаданим іменем (з 1811 р.) і з тієї ж причини подавав про себе неправдиву інформацію, то В. Доманицькому довелося спростовувати окремі факти його біографії, докладно висвітлюючи заплутану історію його життєвих перипетій та здійснених власноруч фольклорних записів.

В. Доманицький вважав, що “єдиним імпульсом” до “студіювання проявів народнього духу” для З. Доленги-Ходаковського було “окруженне простого люду і близькість до нього” [8, с. 4], оскільки він рано залишився без матері, без пильного догляду і “мусів шукати розривки в гурті сільської дівчорі, і тут він, певно, вперше стрінув ся з обрядами, байками, народніми звичаями, народною поезією, які ... заціпили йому замилованне до давньої темної старовини і зробили з нього загарливого проповідника студіювання її і великого аматора живої народної поезії” [8, с. 4]. В. Доманицький подає дату та місце народження З. Доленги-Ходаковського (Адама Чарноцького) – 4 квітня 1784 р. у селі Підгайній коло Несвіжа у Мінській губернії. Батько його, шукаючи заробітку “по всіх усядах на Білій Русі та Мазовії”, возив усюди з собою і молодого Адама, що наблизило його до сільського люду [8, с. 3]. Він простежує формування інтересів З. Доленги-Ходаковського під час навчання в школі міста Слуцька, яку він закінчив у 1801 р., зокрема, любов до історії та географії, читання давніх книжок та рукописів, цікавість до “збирання сільських пісень, давніх вірувань і звичаїв люду” [8, с. 4]. Далі була правова практика адвоката в Новгородку (1803), Мінську (1807), де Адам не залишав праці над історією, студіював давні документи. За бажання “скуштувати військової служби” Чарноцького “засудили на позбавленне шляхетства і оддачу в москалі” в Омськ Гобольської губ. (1809–1810 рр.). У 1811 р. Чарноцький втік із війська, і “військове слідство урядово сконстатувало

його смерть” [8, с. 5]. Тому “умерши урядово”, Чарноцький змушений був узяти собі нове ім’я – З. Доленги-Ходаковського. Зробившись політичним злочинцем і дезертиром, А. Чарноцький змушений був “критись із своїм минулим” [8, с. 5], яке стало відомим аж задовго після його смерті (1838 – 1840 рр.).

В. Доманицький простежує роки подорожей З. Доленги-Ходаковського після його втечі з війська (1812–1817 рр.) “на Волини, Поділля й Україні (Київщині та Полтавщині)” [8, с. 6]. Він вважає, що “переїзд на Волинь став зворотним пунктом в життю Ходаковського”. “Тут в голові його почали достигати пляни обслідування Слав’янщини і малювали ся в будуччині ширші заміри виміряти її власними ногами”, – пише В. Доманицький [8, с. 6]. Він наводить уривок із листа З. Доленги-Ходаковського до одного свого родича, в якому пише про те, що “замислив оглянути увесь рід слав’янський і витягти з того пасмо нових уваг, щоб ... вказати джерела нашої народности” [8, с. 6–7]. В. Доманицький подає відомості і про спосіб записування пісень З. Доленги-Ходаковського, описані у дослідженні “История русской этнографии” О. Пипіна за свідченням Вацлава Залеського: “Я чув про спосіб його записування народніх пісень, як він в куценькій кожущині, з торбинкою за плечима і пляшкою горілки під пахвою, ходить від села до села, від попа до попа, від органіста до органіста, від дяка до дяка, від одної баби співачки до другої, від одного сільського музики чи сільського лірника до другого, і як він скрізь то просьбою і умовленням, то частуванням і примусом, то почавши сам пісню, вміє видобути усе, що лише дотикає слав’янства. Се й єсть єдиний і справжній спосіб збирання пісень” [8, с. 7]. Рукописи З. Доленги-Ходаковського містять деякі вказівки на інформаторів записів, на дату та місцевості, де вони були здійснені.

В. Доманицький намагався скрупульозно означити шляхи подорожей З. Доленги-Ходаковського, стежачи за місцевостями його записів на Волині, Поділлі, Наддніпрянщині, Поліссі, Галичині, у Польщі, Білорусії та Росії. Він із захопленням пише, що “просторонь, яку виміряв Ходаковський власними ногами, дійсно може викликати подив і справжнє поважання до сеї свідомої своєї мети оригінальної жертви ідеї” [8, с. 9]. Тільки із 12 повітів Волинської губернії З. Доленга-Ходаковський побував в 11, та й щодо дванадцятого, Староконстантинівського, тяжко думати, щоб він до нього не заглядав, робить припущення В. Доманицький. Метою, яка спонукала З. Доленгу-Ходаковського до такого активного записування народної творчості, були пошуки “давньої, ще поганської, старовини на широкому слав’янському полі” [8, с. 12]. Його захоплювало те, що пісні пограниччя (між Польщею і Україною) “в волинському діалекті повні образів і виразів стародавніх” [8, с. 12]. А от записи польських пісень не задовольняли З. Доленгу-Ходаковського: мало в них знайшов останків любого йому поганства [8, с. 12]. В. Доманицький наголошує на важливому значенні збирацько-фольклористичної діяльності З. Доленги-Ходаковського, яка “ще за життя його робила велике вражіння на сучасників і сприяла появі чи посередньо вплинула на не одного з визначних опісля діячів у сфері української етнографії” (с. 25), зокрема, М. Максимовича, Вацлава Залеського та ін. Дослідник, цитуючи висловлювання О. Пипіна про заслугу З. Доленги-Ходаковського перед слов’янською етнографією, зазначає, що він “перший заявив про потребу іти між люд не тільки, щоб збирати там етнографічні матеріали, але щоб зрозуміти народню душу і природу, які творять народню вдачу і поезію” [8, с. 26]. З. Доленга-Ходаковський був “першим речником такого настрою, де починав ся етнографічний рух, який згодом цілком змінив напрям історіографії і самої літератури” [8, с. 26], – робить висновок В. Доманицький, після цитування О. Пипіна.

У другій частині дослідження В. Доманицький аналізує теоретичні праці З. Доленги-Ходаковського, зокрема його першу етнографічну розвідку “O slowianszczyźnie przed chrzescianstwem” (написана в березні 1818 р., опубл. в “Pamietnosci”, т. 4), де він вказав “на вагу народніх пісень і перший подавав приклад і зразок їх зби-

рання”, запевняючи, що “українські пісні значно перевищують великоруські” [8, с. 11]. В. Доманицький намагався подати докладний реєстр усіх опублікованих рукописних наукових праць З. Доленги-Ходаковського, з якого видно, що за життя вченого побачили світ 10 його праць, ще 8 – після смерті, а також 11 рукописних, які розглядав О. Пипін. Назви засвідчують різнобічні зацікавлення З. Доленги-Ходаковського – етнографічні, історичні, археологічні, мовознавчі, географічні тощо. Із рукописних праць ученого найбільше зацікавлення викликають такі дослідження, як: “Зшиток слав’янської мітології”, “Записна книжка, яка розкрила біографію Чарноцького-Ходаковського”, “Зошити українських пісень”.

В. Доманицький також акцентує увагу на поділі наукової діяльності З. Доленги-Ходаковського у сфері етнографії, археології і літератури на два періоди. Перший – етнографічний (до 1817 р.), коли він збирав лише пісні та взагалі етнографічні матеріали, збирав їх інстинктивно, “добачаючи в них великий духовий скарб народу, на підставі якого можна було б багато дечого зробити для зрозуміння минувшини слав’янства” [8, с. 27]. Другий період (після 1817 р.) у житті З. Доленги-Ходаковського В. Доманицький називає археологічним, коли на першому місці для нього були “пам’ятки слав’янської старовини ще з часів поганства” [8, с. 27]. У цей період на З. Доленгу-Ходаковського звернули увагу “більші люде” і він мав змогу потроху приступити до реалізування своїх замірів і гадок та робити наукові виводи із зібраного ним матеріалу [8, с. 27]. Очевидно, В. Доманицький мав на увазі історика М. Карамзіна, міністра Голіцина, М. Полевого, М. Максимовича та ін., про яких він писав у першій частині дослідження, а також надання З. Долензі-Ходаковському статусу члена Петербурзької академії наук, члена прихильників наук Варшавсько-королівського товариства, про надання йому урядової допомоги для здійснення “археологічних подорожей по Росії”. Проте неприхильний відгук Калайдовича у 1822 р. про експедицію З. Доленги-Ходаковського призвів до того, що його позбавили урядової допомоги, і він опинився, як пише В. Доманицький, “на московському бруку без жадних засобів до життя, без змоги до дальшої праці” [8, с. 24]. Опинившись у такому становищі, З. Доленга-Ходаковський почав продавати свої речі, навіть книжки, “здвожив ся у знаємих”, вдруге женився, працював управителем маєтку “якогось пана в Тверській губ. в с. Петровському”, де й помер 17 листопада 1825 р. Так “за хвилино морального вдоволення, після тяжких пригод, він заплатив своїм життям” [8, с. 27], – робить висновок В. Доманицький.

Дослідник намагався також простежити загальноєвропейські “літературні впливи” на діяльність З. Доленги-Ходаковського, показавши у такий спосіб власну обізнаність із різноманітними етнографічними джерелами кінця XVIII – початку XIX ст., – пісні Оссіяна, Нібелунгів, праці братів Грімм, Вука Караджича, В. Ганки, Я. Коллара, український збірник пісень Г. Калиновського тощо. Проте жодна з цих праць, як стверджує В. Доманицький, не могла бути знайома З. Долензі-Ходаковському. Він також встановлює час і місце початку перших етнографічних проб З. Доленги-Ходаковського – Слуцьк 1803 року, та знайомство його із виданням пісень “Собрание народных русских песен 1790 г.”, з якого він виписав до свого збірника 25 великоруських пісень і декілька українських. З’ясовуючи складну історію з рукописною спадщиною пісенних записів З. Доленги-Ходаковського, В. Доманицький приходить до висновку, що “записував пісні Ходаковський спершу або на клаптиках, або в яких записних книжках, звідки вже атраментом переносив у зошит, мішаючи записи усякого часу” [8, с. 25]. Учений вважав важливою справою видання пісенних записів З. Доленги-Ходаковського, подаючи до кожної пісні “найпевнішу бібліографію” [8, с. 40]. Дослідивши його записи історичних пісень (58 пісень, 66 варіантів), В. Доманицький відібрав тільки 5 пісень, невідомих досі у друку. Він також указав, “в якій кількості яка пісня має сих варіантів”: 5 варіантів – 18 пісень, 10 варіантів – 14 пісень, від 20 до 30 варіантів – 15 пісень, від 30 до 40 – 6 пісень. Більше 40 варіантів має пісня про Мазепу.

Як бачимо, дослідницька студія В. Доманицького про З. Доленгу-Ходаковського засвідчує його наукову компетентність, обізнаність із матеріалами російських, польських і українських архівів, текстологічну ерудицію у коментуванні фольклорних варіантів, патріотизм в обстоюванні першості З. Доленги-Ходаковського у справі збирання та дослідження українського фольклору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Василь Доманицький : особистість і науково-творча спадщина. Збірник праць учасників наукового семінару, проведеного з нагоди 100-річчя від часу смерті вченого 14–15 вересня 2010 року. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011.
2. Василь Доманицький: З науково-творчої спадщини. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2010. – Кн. 1.
3. Дей О. Сторінки з історії української фольклористики / О. Дей. – К., 1975.
4. Дей О., Малаш Л. Піонер слов'янської фольклористики та його українські записи / О. Дей, Л. Малаш // Українські народні пісні в записях Зоріана Доленги-Ходаковського (з Галичини, Волині, Поділля, Придніпрянщини і Полісся) / Упоряд., текстологічна інтерпретація і коментарі О. І. Дея; атрибуція автографів і копій та передмова Л. А. Малаш і О. І. Дея. – К. : Наук. думка, 1974. – С. 19–60.
5. Доманицький В. Баллада о Бондаровне и пане Каневском (Новые варианты и литература песни) / В. Доманицький // Киевская старина. – 1905. – Кн. III. – С. 480–494.
6. Доманицький В. Историко-этнографические мелочи из материалов З. Доленги-Ходаковського / В. Доманицький // Киевская старина. – 1904. – Т. 86. – № 9. – С. 86–89.
7. Доманицький В. Песни о Нечаяе (Новые варианты и литература песни) / В. Доманицький // Киевская старина. – 1905. – Кн. I. – С. 66–88.
8. Доманицький В. Піонер української етнографії (Зоріан Доленга-Ходаковський) / В. Доманицький // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – 1905. – Кн. III. – С. 1–43.
9. Івашків В. Василь Доманицький на сторінках “Записок Наукового товариства імені Шевченка” / В. Івашків // Василь Доманицький: особистість і науково-творча спадщина. Збірник праць учасників наукового семінару, проведеного з нагоди 100-річчя від часу смерті вченого 14–15 вересня 2010 року. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011.
10. Колесса Ф. Історія української етнографії / Ф. Колесса. – К., 2005.
11. Мицик В. Невтомний робітник / В. Мицик // Чистому серцем : Пам'яті Василя Доманицького / Упоряд. і ред. В. Поліщук. Перевид. 1912 р. з “Додатками” / За участю В. Мовчана. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2010.
12. Поліщук В. Наукові й моральні імперативи Василя Доманицького / В. Поліщук // Василь Доманицький: З науково-творчої спадщини. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2010. – Кн. 1.
13. Русский архив. – 1889. – № 5–7.
14. Українські народні пісні в записях Зоріана Доленги-Ходаковського (з Галичини, Волині, Поділля, Придніпрянщини і Полісся) / упоряд., текстологічна інтерпретація і коментарі О. І. Дея; атрибуція автографів і копій та передмова Л. А. Малаш і О. І. Дея. – К. : Наук. думка, 1974. – 781 с.

All-Slovak folklorist Zorian Dolenha-Khodakovskiy in Vasyl Domanytskyi's research

Lidiya KOZAR

The article highlights scientific heritage of Ukrainian folk researcher Vasyl Domanytskyi, particularly analysis of his work “Pioneer of Ukrainian Ethnography (Zorian Dolenha-Khodakovskiy)” (1905). The author notes that the scholar thoroughly worked up Dolenha-Khodakovskiy's manuscript collections and found that the main impetus for the “study of national spirit manifestations” for Adam Charnotskyi (folklorist's real name) was “surroundings of common people and proximity to it”. V. Domanytskyi described in detail the geography of Dolenha-Khodakovskiy's travels and analyzed his theoretical works, having divided his scientific research into two periods: ethnographic and archaeological. The findings indicate that V. Domanytskyi research about Z. Dolenha-Khodakovskiy proves his scientific competence, awareness of archival materials, textual erudition in folklore records commenting.

Key words: song, collection, manuscript, folklore, ethnography, collecting, erudition.

Всеславянський фольклорист Зориан Доленга-Ходаковський в дослідженні Василя Доманицького

Лідія КОЗАР

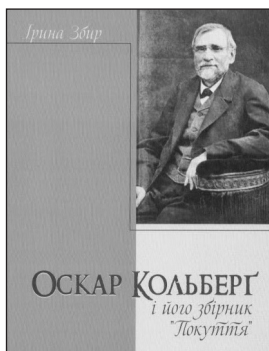
Стаття посвячена дослідженню наукового насліддя українського фольклориста Василя Доманицького, в частині аналізу його праці "Пионер української етнографії (Зориан Доленга-Ходаковський)" (1905). Автор відзначає, що учений перед її написанням основательно проработав рукописні збірники З. Доленга-Ходаковського і вияснив, що головним імпульсом к "изучению проявлений народного духа" для Адама Чарноцького (настільки імя фольклориста) було "окружение простых людей и близость к нему". В. Доманицький подробно описал географию путешествий З. Доленга-Ходаковського, а также проанализировал его теоретические труды, поделив научную деятельность ученого на два периода: этнографический и археологический. В выводах отмечено, что исследование В. Доманицького о З. Доленге-Ходаковском свидетельствует о его научной компетентности, знании архивных материалов, текстологической эрудиции в комментировании фольклорных записей.

Ключевые слова: песня, сборник, рукопись, фольклор, этнография, збирання, ерудиція.

Стаття надійшла до редколегії 11.12.2014

Прийнята до друку 2.02.2015

Нові книги

Збір І. Оскар Кольберг і його збірник "Покуття": монографія. - Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. - 270 с.

У монографії на основі друківаних і рукописних матеріалів О. Кольберга простежено історію створення збірника "Покуття", висвітлено його жанрово-тематичне наповнення, принципи і методи укладання, охарактеризовано унікальні записи фольклору Покуття в контексті загальноукраїнської народної традиції, а також з'ясовано рецепції видання в науковому світі та його вплив на розвиток української фольклористики кінця ХІХ - початку ХХ ст. Крім того, осмислено внесок О. Кольберга у вивчення українського фольклору Покуття, висвітлено основні методи та принципи роботи дослідника, який заклав основи методу регіонального дослідження фольклорно-етнографічного матеріалу.

Кімакович І. Анекдот як фольклорний жанр: монографія. - К.: ІМФЕ імені М. Т. Рильського НАН України, "Освіта України", 2014. - 316 с.

Монографія, яку перевидано вдруге, присвячена осмисленню анекдоту як традиційного фольклорного жанру, з одного боку, та явища популярної культури - з іншого. У дослідженні актуалізовано низку теоретичних питань, що стосуються сутності сміху та функцій сміхових форм в архаїчній і сучасній народній культурі. Розгляд анекдоту в різних контекстах (у розмові, літературі, ЗМІ) дозволив сформулювати нові наукові погляди щодо механізмів побутування жанру та залежності використання його повних і стягнених форм від умов чи завдань комунікації.